

mostecký / mosteckí

ZPRAVODAJ

2021 / duben

ZDARMA

ŠOUDRY A MUŘINY SE U NÁS NEPŘIPRAVOVALY

Gorolské turistické informační centrum pro Vás každoročně pořádalo akci Jaro a Velikonoce, kde se tvořily různé velikonoční ozdoby, pletly se karabáče, malovala se vajíčka a velikonoční atmosféru dokresloval jarmark rukodělných prací, řemeslných výrobků, velikonočních ozdob. Letos akci nemůžeme uskutečnit, proto jsme se rozhodli připomenout si tradice a zvyky postní a velikonoční doby zde na stránkách obecního zpravodaje.

Chceme Vám přiblížit obyčeje, které podle různých regionálních publikací patřily na Těšínsku k nejoblíbenějším. A nejen to! Naše kolegyně Hedvika Onderková se vydala do terénu a zjišťovala, jak se tyto zvyky a tradice udržovaly v Mostech u Jablunkova. Na to, jak kdysi lidé prožívali toto období a jak se připravovali na Velikonoce, se ptala čtrnácti pamětníků a oni se ochotně podělili o své vzpomínky. Mockrát jim děku-

jeme za jejich čas a vstřícnost. Pojdme se podívat, co se obecně traduje a jak to bylo v Mostech ve skutečnosti. Prosíme o shovívavost, náš článek není odbornou studií, ale možná se z něj i přesto dovíte něco, co jste nevěděli. Pokud znáte další zvyky a tradice, nebo vaše rodina udržuje po dlouhá léta jiné tradice, budeme moc rádi, pokud nás budete o nich informovat v knihovně nebo v dřevěnce.

pokračování na str. 8 >>

Přejeme Vám krásné,
jarem provoněné Velikonoce.

Życzymy radosnych,
pełnych słońca Świąt Wielkanocnych.

Obec Mosty u Jablunkova

Mosty
Milujeme hory. Ctíme tradice.

INFORMACE Z OBECNÍHO ÚŘADU

BLAHOPŘEJEME SKLADAMY ŽYCZENIA

Blahopřejeme občanům,
kteří se v měsíci dubnu 2021
dožívají životního jubilea:

94 let:

Rozálie Genčevová
František Kowolowski

91 let:

Kozera Alois

85 let:

Kluz Antonín

80 let:

Kluzová Helena

Přejeme hodně zdraví
a osobní pohody!

ŠKOLY

Zápis do základní školy pro školní rok 2021/2022

Zápis k povinné školní docházce proběhne v souladu s platnými právními předpisy a v souvislosti s protiepidemickými opatřeními. Uskuteční se jako vloni bez osobní přítomnosti dětí ve škole.

Žádost mohou zákonní zástupci doručit do 13. dubna 2021 následujícími způsoby:

- **osobně** na sekretariát Základní a mateřské školy Mosty u Jablunkova 750 v termínu 12. a 13. dubna 2021 od 7:00 do 17:00 hod.
- **do datové schránky školy**
- **email**em s elektronickým podpisem zákonného zástupce
- **poštou** (rozhodující je datum podání na poštu).

Sledujte informace k zápisu na webových stránkách školy.

Mgr. Kamil Bula
ředitel školy

Dary a dotace rozdány

Naše obec každoročně vyčleňuje v rozpočtu obce finanční prostředky spolkům a různým nevýdělečným organizacím na sportovní, kulturní a jiné účely. Žádosti o dotace se každoročně předkládají do 15. prosince, pak je posuzuje finanční výbor a doporučuje zastupitelstvu ke schválení. Z rozpočtu obce jsou také poskytovány i dotace a dary v sociální oblasti. Na letošní rok je schválen rozpočet 600 000 Kč a jejich poskytování projednává komise Sboru pro občanské záležitosti.

Zastupitelstvo obce Mosty u Jablunkova rozhodlo poskytnout dotace a peněžité dary v roce 2021 takto:

Kulturní účely:

- 54 000 Kč na činnost folklornímu souboru Górole
- 130 000 Kč na provoz a údržbu MS PZKO Mosty u Jablunkova a 120 000 Kč jako dar

Tělovýchovná činnost:

- 309 000 Kč na činnost, provoz a údržbu TJ Sokol Mosty u Jablunkova a 120 000 Kč jako dar
- 14 000 Kč na činnost TJ Beskyd
- 35 000 Kč na činnost SKI Mosty
- 22 000 Kč na činnost TK Elán Trinec
- 3 000 Kč na realizaci Mostecké tenisové ligy mužů Ing. Richardu Kohutovi

Využití volného času dětí a mládeže:

- 108 000 Kč na činnost SRPŠ
- 7 000 Kč na činnost Macierzy Szkolnej

Ostatní zájmová činnost

- 80 000 Kč na činnost a pořízení vybavení pro Český svaz včelařů

Požární ochrana

- 40 000 Kč na činnost pro SH ČMS - Sbor dobrovolných hasičů

Redakční rada

Odpady do snozy!?

22. duben je každoročně věnován Zemi a je i svátkem životního prostředí. Jak jej můžeme oslavit? Jak můžeme přispět k péči o životní prostředí? Prostě tím, že se zamyslíme nad naším způsobem likvidace nepotřebných věcí, nad tříděním odpadů v naší domácnosti a také tím, že uklidíme v okolí svého bydliště. Sběrných nádob a nádob na tříděný odpad je v Mostech u Jablunkova dostatek a naše obec také pravidelně dvakrát ročně zajišťuje velkoobjemové nádoby. A navíc každý občan může odpad odvézt zdarma do Sběrného dvoru v Jablunkově na Bělé. Prosíme proto, odkládejte nepotřebné věci do míst k tomu určených. Jen tak se vyvarujeme pohledů na skládky a harpádání všeho druhu podobných tomu ze snozy za školou (viz fotografie). Záleží jen na Vás, zda přispějete k tomu, aby naše obec byla příjemným místem k bydlení. Díky.

Velkoobjemové kontejnery budou v dubnu přístupné vždy od 11:30 do 18:00:

13.-14. 4.

na parkovišti pod hřbitovem

15. - 16. 4.

na autobusové točce na Dolních Mostech

19. - 20. 4.

u Potravin na tunelu

21. - 22. 4.

u DPS na Šancích

Redakční rada

Zapisy dzieci do klasy pierwszej

Dyrekcja Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Mostach koło Jablunkowa informuje rodziców dzieci przedszkolnych, iż

ZAPISY dzieci do klasy pierwszej odbędą się 13. 4.-16. 4. 2021

W tym roku dzieci zostaną zapisane do klasy pierwszej w systemie elektronicznym bez osobistego udziału rodzica i dziecka. Informacje szczegółowe są umieszczone na naszych stronach internetowych www.pspmosty.estranky.cz

Serdecznie zapraszamy i cieszymy się na wszystkich przyszłych pierwszoklasistów!

Mgr. Maryla Hlávka Kraina / dyrektorka szkoły

VOLNOČASOVÉ AKTIVITY

Klub Čítálek

Ve spolupráci s Místní knihovnou Mosty u Jablunkova chystáme pro nejmenší děti (od 1 do 4 let) a jejich rodiče, prarodiče projekt s názvem „Klub Čítálek“. Cílem tohoto programu je seznámit zá-

jemce s vhodnými knížkami už pro ty nejmenší čtenáře, hravou formou budovat vztah ke knihám a prostřednictvím doprovodných aktivit rozvíjet jejich kreativitu, soustředění, sebedůvěru, samostatnost atd.

Během března a dubna se podle původního plánu měla v knihovně uskutečnit první klubová setkání. Ovšem situace je, jaká je, a tak nám zatím nezbyvá, než projekt budovat online. Na facebookových stránkách odloučeného pracoviště DDM Jablunkov v Mostech u Jablunkova - <https://www.facebook.com/ddmjablunkov2021> se můžete seznámit s postavíčkou maňáška Čítálka, který bude po dobu fungování projektu naším průvodcem a který vám v současné době alespoň přináší tipy na knížky, s nimiž si spolu s vašimi dětmi můžete zprůjemnit jarní dny. Vytipovali jsme pro vás zají-

mavé publikace s tematikou jara, přírody, mládeže a Velikonoc a také několik pěkných knížek s poezií pro děti. Vybrané tituly jsou připraveny k vypůjčení v místní knihovně, kde v současné době funguje výdejní okénko.

Přejeme vám všem krásné jaro a moc se spolu s knihovnicemi a s Čítálkem těšíme, až se budeme moct setkávat osobně.

Jana Foffová
pedagog DDM Jablunkov

GOTIC, příspěvková organizace informuje

www.gotic.cz, www.opevneni-sance.cz, <http://naseknihovna.cz/mostyujablunkova>

GOROLSKÉ TURISTICKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM

Hlasujte v soutěži

V březnu měly děti a mládež do 15 let možnost přihlásit vlastnoručně vyrobené velikonoční masky do Velikonoční soutěže. Moc děkujeme všem, kteří se do soutěže zapojili a své pěkné výrobky nám přinesli. My jsme je všechny nafotili a nyní se může široká veřejnost zapojit do hlasování o nejpěknější velikonoční masku. Hlasování probíhá do Velikonočního pondělí (5. dubna) elektronickou formou z důvodu, že informační centrum je stále pro návštěvníky zavřeno. Fotografie soutěžních výrobků najdete na našem webu www.gotic.cz, kde je také popis, jak udělit svůj hlas. Prosím hlasujte a pomozte tak vybrat vítěze. Děkujeme.

Nové vybavení příjemní letní akce

Jistě se už všichni těšíte na prázdniny a doufáte, že se situace natolik uklidní, že se opět budeme moci potkávat na akcích u dřevěnky. Abychom vám připravili kromě pěkného programu i kvalitní

zázemí, pořídili jsme pro vás, účastníky akcí, nové vybavení. Koupili jsme deset pивních setů a velký stan díky dotaci na projekt Rozšíření mobilních prvků pro akce GOTIC, r. č.: 20/005/19210/780/152/001822 z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova v rámci Programu rozvoje venkova na období 2014-2020 a 5. výzvy MAS Jablunkovsko, z. s. Součástí projektu je také i výsadba bylinkové zahrádky, která bude nejen zdobit venkovní prostory u dřevěnky, ale bude také plnit edukační funkci.

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Státní zemědělský intervenční fond

NÁVŠTĚVNICKÉ CENTRUM OPEVNĚNÍ ŠANCE

V návštěvnickém centru probíhají přípravné aktivity na letní sezónu. Poblíž opevnění jsme v únoru instalovali tzv. foto okno. Dřevěný vyřezávaný rám zobrazující vojáka a vybraňce strážící opevnění slouží návštěvníkům k tomu, aby se do něj postavili a pořídili si pěkný snímek zachycující pohled na opevnění šance a okolní krajinu. Do záběru se dostane také pěkná panorama s horou Ochodzitou, pod kterou

se v minulosti nacházela další část systému opevnění, tzv. Volská (Koniakowská) šance. Koho zajímá, kde se nacházely ostatní prvky opevňovacího systému šance, proč opevnění vůbec vzniklo a další zajímavé informace, může zalistovat novou brožurou o Šancích. Všem turistům bude k dispozici v našich pobočkách nejpozději počátkem května. Uvedené aktivity byly realizovány v rámci projektu „Opevnění Šance - společná historie, která spojuje dodnes“, registrační číslo CZ.11. 2. 45/0.0/0.0/16_010/0002274,

MÍSTNÍ KNIHOVNA

Počtyřicáté

Motivy rozkvétající přírody, která se probouzí po dlouhé zimě, číší z fotografií nově nainstalovaných na stěnách u schodiště vedoucího do mostecké knihovny. Autorem velkoformátových snímků je pan Milan Motyka z Mostů u Jablunkova. Známé ho jako vášnivého včelaře, fotografa, milovníka přírody a lesa a také jako autora obrazové publikace Sladký život a knížky pro nejmenší s názvem Medové pohádky. Milan Motyka nám prozradil své životní motto, které mj. vyústilo v jeho novou výstavu: „Nepromarnit čas, který je mi tady na zemi daný“. A ještě něco vám na pana Motyku musíme prozradit: nynější výstava s názvem „Jaro“ je jeho jubilejní, již čtyřicátá samostatná výstava. Blahopřejeme! Takže nezapomeňte a cestou na poštu nebo do knihovny přijďte obdivovat krásu jara vyzařující z každého snímku.

spolufinancovaném z FMP Euroregionu Těšínské Slezsko Programu Interreg V-A 2014-2020 ČR-Polsko.

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014-2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Co pro nás znamená voda?

Nedostatek vody ovlivňuje všechny. Polovina největších světových velkoměst se potýká s nedostatkem vody.

Již několik let se vědci shodují, že nejpozději v roce 2025 bude s vodou na mnoha místech planety skutečně zle, pokud se něco zásadního nepodnikne. Podle prognóz americké vlády bude čtyřicet z padesáti států USA, společně s 60 procenty celého povrchu zeměkoule, brzy čelit alarmujícím rozdílům mezi množstvím dostupné vody a rostoucí poptávkou po ní. Pokud se nezačne problém řešit, čeká nás zvyšování cen potravin a zpomalení ekonomického růstu, což pravděpodobně povede i k větší politické nestabilitě. Voda je nad zlato, i když se na to dá v naší oblasti, kde zatím stačí otočit kohoutkem a tříkrát denně se osprchovat, někdy zapomenout. Je správné, že se o vodním problému mluví čím dál hlasitěji.

Skrutá hodnota vody díky bezproblémovým dodávkám

Tato hodnota vody zůstává pro řadu lidí v naší zemi skrytá, protože se na vlastní kůži nikdy nesetkali s problémy ve spolehlivých dodávkách pitné vody nebo odvádění vody odpadní. Ale měli bychom si uvědomit, že v tomto ohledu žijeme ve šťastné části světa. Není třeba se dívat příliš daleko za hranice, abychom viděli, že spolehlivé dodávky pitné vody a odpovíděné nakládání s vodami odpadními nemusi být samozřejmostí.

Příčiny nedostatku vody můžou být dvě: fyzická a ekonomická. Fyzický nedostatek vody vyplývá z nedostatečných přírodních vodních zdrojů, ekonomický nedostatek vody je důsledkem špatného řízení dostatečných dostupných vodních zdrojů. Symptomy fyzického nedostatku vody zahrnují zhoršování životního prostředí a klesající podzemní vody.

Naše obec nemá přístup k velké řece. Veškeré vody jsou čerpány ze zvodní. Bohužel hladina spodní vody klesá.

Častější období delšího sucha, a naopak prudkých příválových srážek mají bezprostřední dopad jak na fungování úpraven vody, tak na provozy čistíren odpadních vod. Klimatická změna s sebou přinesla také kůrovcovou kalamitu a masivní těžbu smrkových porostů v Beskydech. To pociťujeme u našich lokálních zdrojů, protože vykáčené plochy nedokáží srážky zadržet a propouštět do údolí postupně, jako to uměl

les. Vody pak z hor teče buď po srážkách velké množství, kdy je velmi zakalená, nebo naopak velmi málo v období delšího sucha. I s tím si musí naše úpravy vody poradit. Bylo potřebné přijmout celou řadu technických a provozních opatření, abychom mohli zajistit stabilní dodávky kvalitní pitné vody pro naše občany napojené na veřejnou vodovodní infrastrukturu.

Za to si zaslouží poděkování především všichni naši zaměstnanci technického úseku obce. Ti nejsou viditelnými hrdiny v první linii, přesto je jejich role významná. Bez nich bychom neměli nejmenší šanci současnou situaci zvládnout.

V lokalitách zásobovaných z naší sítě nebylo ani v období uplynulých suchých let nutné řešit zásadnější problémy se zásobováním jako v jiných částech země, kde bylo nutné masivně zavážet vodojemy cisternami. Přesto je zřejmé, jak je naše obec závislá na lokálních zdrojích podzemní vody s ohledem na klimatické změny.

Situaci lokálních zdrojů monitorujeme a průběžně připravujeme konceptní řešení.

„V naší obci se budeme muset více zaměřit na zajištění stabilních zdrojů pitné vody. Přes polovinu obyvatel zásobujeme z veřejných vodovodů ve vlastnictví a provozování Obce Mosty u Jablunkova, další velkou část obyvatel zásobují soukromé skupinové vodovody ve vlastnictví a provozování vodovodních spolků a zbytek obyvatel se zásobuje vlastními studnami, na které jsou napojeny jednotlivé nemovitosti. Samozřejmě s ohledem na tyto zdroje také vzniká otázka, jak jsou zdroje stabilní, vydatné, kapacitně dostatečné a zejména pak zdali splňují kritéria pro pitnou vodu. Některé mírně překročené chemické, fyzikální i mikrobiologické ukazatele surové vody jsme schopni s pomocí úpraven vody kladně ovlivnit a pitná voda, zejména z obecních a skupinových (spolkových) vodovodů je pravidelně laboratorně kontrolována. V naší obci využíváme zejména podzemní povrchové a podzemní zdroje vody. Povrchové vody nyní odebíráme pouze při nedostatku z Jarošova potoka nebo Kavulackého potoka. Veškeré naše zdroje vody jsou zcela závislé a výrazně ovlivněny množstvím srážek, takže při déletrvajícím suchu jsme už za hranou možnosti jednotlivých zdrojů. V rámci

systému máme propojeny jednotlivé vodovodní systémy od Šancí vlastně až po Bartkov, ale samozřejmě voda sama teče jen z kopce dolů, a tedy ty nejvydatnější a nejstabilnější zdroje potřebujeme vytvořit co nejvýše a nejbližší vodojemu Šance.“ – říká Tomáš Kohut, který má na starosti technickou stránku vodního hospodářství v naší obci.

Co se stane, když nebude dostatek pitné vody pro všechny? Přece nechám si vyvrtat studnu a můžu se vykašlat na celou obec. Dobře, je to možné, v některých případech dnes i jediné řešení. Takže mám studnu, zaplatil jsem nemálo, firma ručí, že voda bude. A taky že je, ale není pitná, protože ze „100% těsné“ žumpy mých rodičů a sousedů celá léta tekla do podzemních vod kontaminovaná odpadní voda. Černých scénářů je samozřejmě více. Vesměs to končí tzv. vodní emigrací. Prostě se odstěhujete. A že hladina spodní vody klesá, z představ o pohodovém bydlení v pěkné lokalitě se sen promění na horor. Toto není sci-fi, toto se dnes ve světě děje.

K tomu Tomáš Kohut dodává: *„Vrátím se i k soukromým zdrojům ze studní, které zásobují jen jednotlivé nemovitosti. U těchto nemovitostí, pokud jsou v odlehle lokalitě někde na samotě u lesa, tak předpokládám, že asi bude voda pitná, neovlivněná například vypouštěním odpadních a splaškových vod od „sousedů“. To ale asi neplatí někde v zastavbě, u cesty, mezi domy, nebo pod skládkou hnoje. Tam si asi rozumný člověk studnu nevykope. Takže je třeba mít kapacitu na připojení v budoucnu i těchto nemovitostí na obecní nebo skupinové vodovody. V loňském roce byl vybudován vodovod Polomská-Boroví, pokračuje stavba vodovodu Polomská-Šragy, letos se vybuduje vodovod za Hřbitovem, dochází k rozšíření vodovodu Kavulacký. Postupně se připojují další jednotlivé nemovitosti ať už z důvodu vyschnutí nebo negativního ovlivnění původního zdroje vody (studny), nebo zcela nové stavby po celé naší obci. Pokud chceme, aby v naší obci stavěli a opravovali své domy zejména mladí lidé, tak jim musíme zajistit pitnou vodu a aby bylo možné odebírat podzemní vodu i ze studní, tak ji nesmíme kontaminovat zejména vodou odpadní a splaškovou. Proto obec vytvořila dotační programy jak na vodovodní přípojky, rozšiřování kanalizačních řádů, tak i na jednotlivé domovní čistírny odpadních vod. Obec od ledna letošního roku ukončila smlouvu se společností SMVaK*

Ostrava o zajišťování technické pomoci při provozování obou čistíren odpadních vod a o tyto čistírny se nyní opět stará sama. V souvislosti s provozováním vodovodů i s kanalizací prosíme naše občany, aby nám neprodleně nahlášovali zjištěné poruchy a poškození, abychom je mohli co nejrychleji odstranit.“

Sledujte kvalitu vody ve studni! Vyhnete se zdravotním komplikacím

Letošní zima opakovaně přinesla vydatnou sněhovou nadílku. Po jarním tání je potřeba zkontrolovat, jakou vodu ze studně pijeme. Její kvalita je citlivá na klimatické podmínky.

Byli jsme v průběhu letošní zimy opakovaně zasypani slušnou dávkou sněhu. Ten může po roztání způsobit problémy také těm, kteří místo vodovodu pro veřejnou potřebu využívají jako pitnou vodu tu ze své studny.

Tání, stejně jako například prudké deště a následné povodně, vede k přítoku zvýšeného množství vody do lokálních vodních zdrojů. Proto je s koncem zimy a po tání sněhových zásob nezbytná péče o studny a kvalitu vody v nich. Prioritou pro odpovídající péči o kvalitu vody ve studni je předcházení zdravotním komplikacím z nežádoucích látek, které v ní mohou být přítomny. Při posuzování kvality vody ve studni a její nevhodnosti pro konzumaci není odpovědné spoléhat pouze na vlastní smysly. Ty nejsou v řadě případů schopny, na rozdíl od laboratorních analýz, přítomnost nevhodných látek ve vodě zachytit. Vyplatí se spolehnout na odborné laboratorní rozborů.

Doporučujeme před příchodem jara majitelům studní provádět nejen pravidelné čištění a údržbu po zimním období, ale také věnovat pozornost kontrole kvality využívaných zdrojů.

Argument uživatelů, že není potřeba vodu ze zdroje testovat, protože dlouhodobé užívání se obešlo bez jakýchkoliv zdravotních komplikací, a voda má navíc vynikající chutné vlastnosti, neobstojí.

Především děti a citlivější osoby mohou být postiženy střevními či zažívacími problémy v případě výskytu bakterií fekálního původu. Například ve střevech je bakterie *Escherichia coli* žádoucí a běžnou součástí. Při vypití vody kontaminované tímto mikroorganizmem, mohou nastat zdravotní komplikace. A tato rizika jsou vyšší především v obdobích, kdy do studny přitéká více vody z okolí. Tedy právě v obdobích blížícího se jara, nebo vydatných přívalových srážek.

Při prvním rozboru zdroje je vhodné analyzovat více ukazatelů tak, aby bylo možné dosáhnout uceleného přehledu o jeho kvalitě. Při dalších analýzách je dostačující zaměřit se na kritické ukazatele, které nebyly v prvním rozboru vyhovující, a zkontrolovat si tak účinnost technologického opatření. Nejčastějšími problémy, s nimiž se laboratoře při rozbořích setkávají, jsou bakteriální kontaminace, zvýšený výskyt železa, manganu a dusičnanů. Voda je život. Věděli to už naši předkové, proto je významným symbolem všech svátků oslavujících příchod nového života.

A taky chaosu, proměnlivosti, nestability, transformace, znovuzrození těla a ducha, vzkříšení, plodnosti, moci, očištění, křtu, moudrosti, pravdy, dobra a zla, ctnosti, milosti, zapomnění, kosmické mysli, magie, ženskosti...

*Ing. Ondřej Niedoba
starosta obce*

(V článku jsou použity informace z veřejně dostupných zdrojů. Pro ty, které problematika voda zajímá, vřele doporučuji knihu BUDIŽ VODA. Autorem je Seth. M. Siegel)

následky přívalových srážek

čištění jímání Čuba

následky přívalových srážek

následky přívalových srážek

PŘÍSPĚVKY OBČANŮ

Ještě na jaře roku 2020 předpovídali meteorologové, že celý rok bude extrémně suchý. Téměř s jistotou tehdy tvrdili různí odborníci a meteorologové, že nás čeká v celém roce 500leté sucho a skutečně ještě v dubnu tomu vše nasvědčovalo (stačí si dát na internetu do vyhledávače 500leté sucho). Jenže pak nastala změna a předpověď byla rázem pryč. Už v červnu meteorologové a klimatologové začali přiznávat, že v dnešní době je předpověď téměř nemožná. To, že se počasí mění, nelze popírat a člověk nemusí být odborníkem, aby zaregistroval, jaké změny nastávají i v našich končinách.

Jaké „sucho“ bylo v roce 2020?

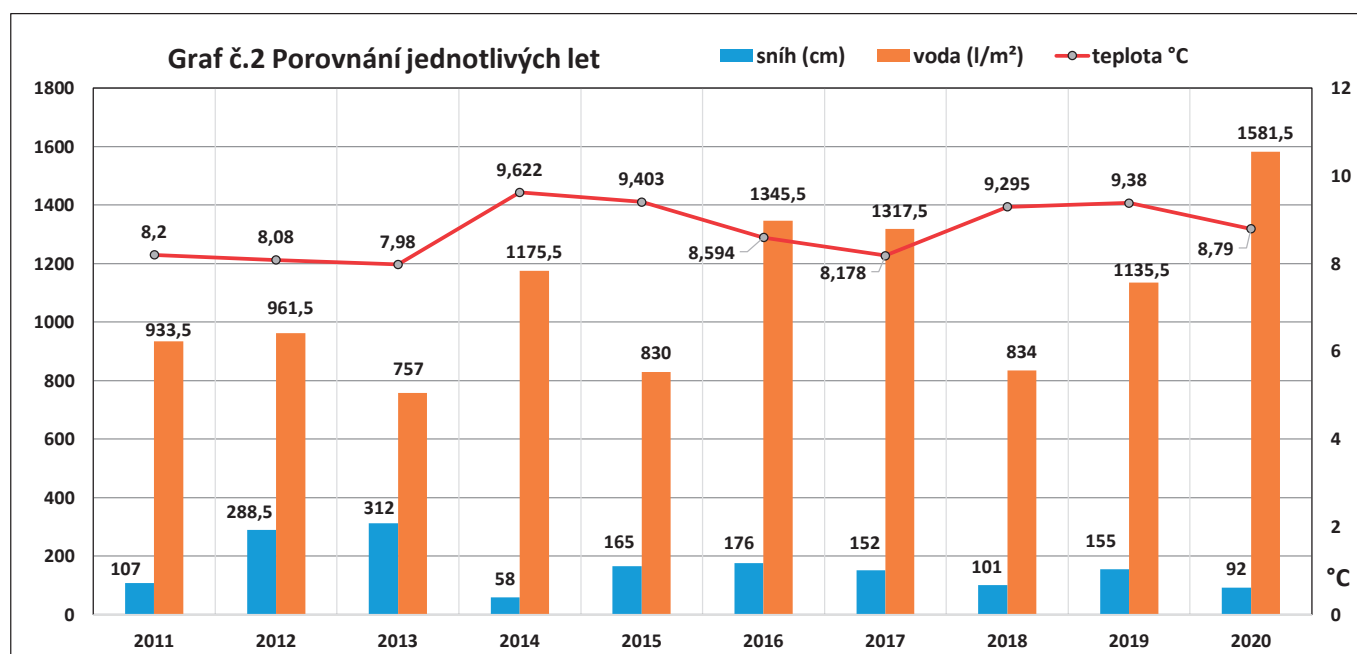
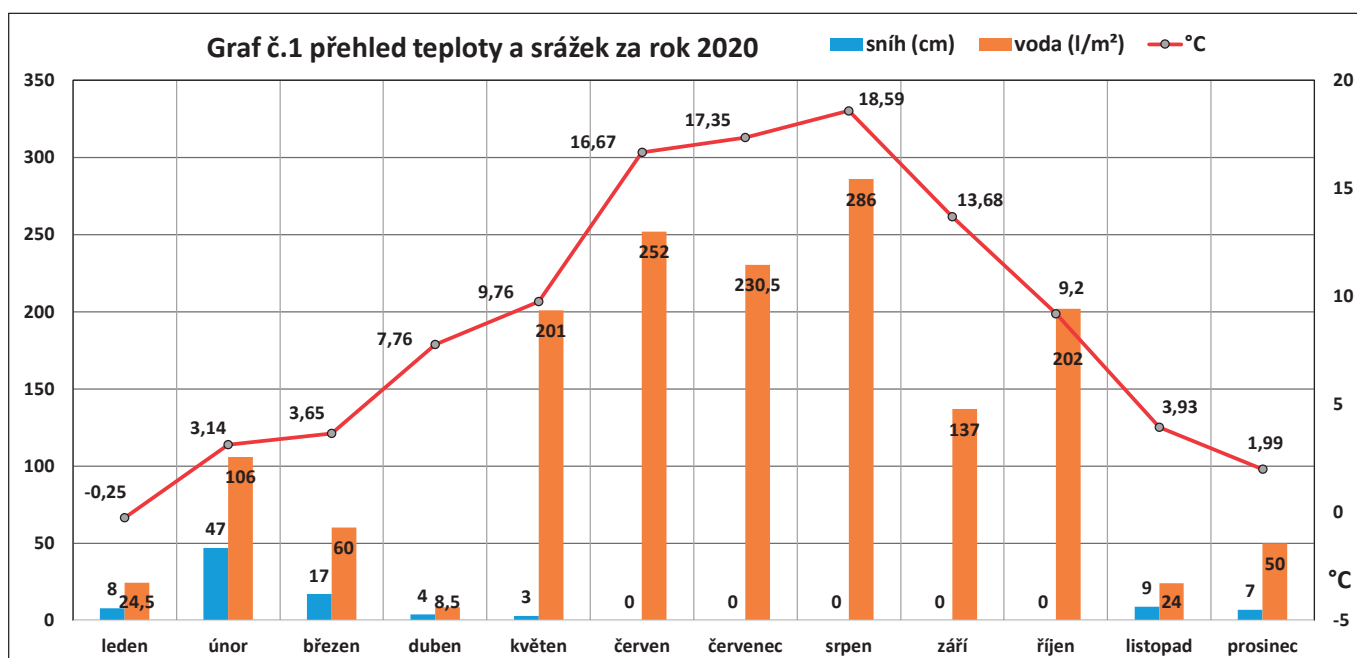
Ještě v devadesátých letech převládalo v Mostech u Jablunkova severní proudění a také proto měla většina rodinných domků severní stěnu opatřenou eternitem. V posledních letech však stále častěji lze registrovat srážky a proudění z jihu. Rok 2020 byl v Mostech, od roku 1986 (začátek mého měření) na srážky rekordní. Nejvíce srážek bylo zaznamenáno v přívalových srážkách, které následně způsobovaly lokální povodně. V Mostech je aktuálně nebezpečí lokálních povodní znásobeno kvůli kůrovci vysekanými lesy, které jinak do značné míry zpomalují odtékání vody z krajiny.

Průběh roku 2020 je znázorněn v **grafu č. 1** (dešťové srážky mm/m², sníh a průměrná měsíční teplota).

Graf č. 2 znázorňuje přehled za posledních deset let (dešťové srážky na mm/m², sníh a průměrná roční teplota).

Měření je prováděno amatérsky v centru obce Mosty u Jablunkova.

Josef Szotkowski
Mosty u Jablunkova čp. 721

■ DŮLEŽITÉ INFORMACE

Papírové letáky o odstávkách elektřiny končí

Chceme Vás touto cestou informovat o změně, kterou připravila firma ČEZ Distribuce, a. s. Od letošního roku již nebude veřejnost informována dosud obvyklým způsobem – vyvěšením papírového oznámení v místě odstávky elektrické energie. ČEZ přechází na elektronický způsob informování. Každý zákazník si může sjednat zaslání upozornění na plánované odstávky ke svému odběrnému místu e-mailem nebo SMS zdarma na www.cezdistribuce.cz/sluzba. 15 dnů před konáním odstávky jsou informace také na stránkách www.cezdistribuce.cz/odstavky.

Obec Mosty u Jablunkova nabízí další řešení, jak tyto informace jednoduše získat. Již třetím rokem mají naši občané možnost využívat informační nástroj **Mobilní rozhlas**. A právě prostřednictvím něj můžete být jednoduše informováni i o odstávkách elektřiny. Stačí jen začít mobilní rozhlas využívat a získat tak rychlý přístup k aktuálním informacím prostřednictvím webu, aplikace, zasílaných emailů nebo SMS zpráv. A tak vám už neunikne ani zpráva, že 7. dubna od 7:30 do 14:30 je plánována odstávka elektřiny v lokalitě Rynštoky a 9. dubna od 7:30 do 18:30 se odstávka týká části obce od budovy Policie ČR směr Šance konečná a směr Hranice, Šcenté a Stecovka.

Jak na to? Registrujte se na webu mostyujablunkova.mobilni-rozhlas.cz nebo si stáhněte mobilní aplikaci do telefonu nebo vyplňte tištěný formulář na Obecním úřadu. Díky zapojení do systému Mobilního rozhlasu budete dostávat důležitá upozornění. Tak jako, ti, kteří již v službu využívají déle, se s předstihem dověděli o plánovaných uzavírkách na silnicích, o zrušení či omezení autobusových spojů, o plánovaných kulturních akcích a můžou sledovat tzv. Covid report pro Mosty.

Redakční rada

Registrace ZDARMA na:
mostyujablunkova.mobilnirozhlas.cz

inzerce

LIKO TECHNIKA, s. r. o. Libor Kowalowski

Autodoprava - zemní práce
Výkopy - terénní úpravy
Dovoz a odvoz materiálu
Přistavení kontejneru

Tel.: 604 206 317

Nominujte kandidáty na udělení titulu „Významná osoba obce Mosty u Jablunkova“

Také v letošním roce bude Obec Mosty u Jablunkova udělovat ocenění „Významná osoba obce Mosty u Jablunkova“. Pokud znáte ve svém okolí člověka, který přispěl nebo přispívá k rozvoji, zvelebování a propagaci naší obce, který se významným způsobem zapsal do její historie, prosím navrhněte jeho nominaci do 30. dubna. Je to jednoduché, stačí vyplnit formulář, který najdete spolu s podmínkami nominace na webu naší obce. Všímejte si těchto obvyklých, a přesto velmi neobvyklých lidí a dejme jim najevo, že o nich víme a vážíme si jejich aktivit.

Redakční rada

Našli jsme v souvislosti se sčítáním lidu v roce 1921 o naší obci

Rozloha obce byla v 1921 roce 3395 ha. Bylo zde celkem 309 domů (z toho 306 obydlených) a 509 bytů. Tenkrát zde bydlelo 1197 mužů a 1404 žen. Z těchto 2 601 občanů bylo 2 151 polské národnosti, 317 československé, 47 německé, 2 židovské, 2 jiné národnosti a 82 cizinců. Mezi mosteckými občany bylo 2 570 příslušníků římskokatolického vyznání, 24 evangelického, 6 izraelského a 1 občan jiného vyznání. Právo domicilia (domovské právo, obvyklé bydliště) mělo v obci 2 294 osob, v jiné obci stejného soudního okresu 132 osob, v jiném okrese 15 osob, v jiném okrese ve Slezsku 16 osob, na jiném území československého státu 62 osob.

Zdroj: *Obyvatelstvo Slezska a Hlučínska v několika důležitějších směrech na základě sčítání lidu ze dne 15. února 1921.*

Redakční rada

inzerce

Očkování psů proti vzteklině

Oznamujeme všem chovatelům psů v katastru obce Mosty u Jablunkova, že hromadné očkování proti vzteklině proběhne

v pátek 23. 4. 2021.

Očkování bude probíhat na těchto místech:

- 8:00 Macoszek „Lyski“
- 8:10 u Fiedora
- 8:20 hřiště Dolní Mosty
- 8:30 pohostinství „Lupinská“
- 8:40 autobusová zastávka „Pod kopcem“
- 8:50 autobusová zastávka „Mateřská škola“
- 9:00 OÚ Mosty u Jablunkova
- 9:10 autobusová zastávka „Na tunelu“
- 9:20 kaple Šance
- 9:30 Šance konečná
- 9:50 pohostinství „U Jakuba“
- 10:00 autobusová zastávka „U hranice“
- 10:10 Šcenté
- 17:00 OÚ Mosty u Jablunkova

Očkování se provádí za úhradu **300 Kč za psa**.
Vakcína je platná na **3 roky**.

Vakcinace proti vzteklině je pro psy povinná.

Na místě je možno nechat psa očipovat za úhradu ve výši 450 Kč nebo zakoupit antiparazitární přípravky.

Očkování bude provádět MVDr. Kovář, mobil 773 520 600.

>> pokračování ze str. 1

Po prostudování dostupné literatury zabývající se tradicemi v Těšínském Slezsku jsme sepsali přehled informací o Velikonocích a postním období, některé jsou určitě všeobecně známé, některé možná doplní vaše znalosti.

Postní doba je přípravou na křesťanské svátky **Velikonoce**. Trvá 40 dnů a začíná **Popeleční středou**, které se hovorově říká **Popielec**. V postním období lidé omezovali jídlo, vyhýbali se hlavně masitým pokrmům, alkoholickým nápojům. Nepořádaly se taneční zábavy, svatby ani jiné kulturní akce. Ostatní čtyři dny masopustu se nazývají **Ostatky** (*!Ostatki*). V tomto období byly pořádány bouřlivé zábavy, lidé si dopřávali hojnost jídla, opět nechyběly již vzpomínané *krepliki* z *powidłami* tančilo se na *kwaki*, na *kapustym*, všeobecně řečeno na *urodym*. Poslední masopustní čtvrtek je takzvaným **Maskným/Tučným čtvrtkem** (*tlósty szczworte*). Jedly se tučné pokrmy, nesměly chybět koblihy čili *krepliki*. Po tomto veselí nastupuje postní doba, půst.

Velikonocím předchází Svatý nebo také označovaný jako **Pašijový** či **Velký týden**. V tomto týdnu byl důsledně dodržován půst, lidé se snažili nevykonávat těžké práce, a i dětem se zakazovalo hlučné chování. Byl věnován úklidu v domácnostech, okolo stáje a chléva.

Na **Velký** neboli **Zelený čtvrtek** odpoledne ztichnou varhany a kostelní zvony a znovu se rozezní večer na **Bílou sobotu**, na **Vzkříšení**. Říká se, že zvony byly „zavázány“ nebo také že „odletěly do Říma“. Po tuto dobu byly nahrazeny dřevěnými klapáčkami.

Na **Velký pátek** si křesťané připomínají umučení a smrt Ježíše Krista. Tomuto dni byl přisuzován značný význam v obřadní tradici. Věřilo se, že tento den se otevírají poklady. Podle legendy i naše Gírová takové poklady skrývá. Magicou a ozdravnou moc měla štamprle vodky z puškvorcového kořene tzv. *tartarczówka*. Obecně známou velkopáteční tradicí je omývání se v proudící vodě, nejčastěji v potoce.

Pro **Boží hod velikonoční** je příznačná slavnostní nálada. Tradicí byla cesta celé rodiny po společné snídani do kostela.

Co se píše o Velikonocích a postním období v regionálních publikacích?

K nejstarším zvykům spojeným s **Velikonočním pondělím** patří obchůzka s pomlázkou. Tu tvoří na Těšínsku dvě obřadní akce: polévání vodou a tzv. „bití“ jalovcem nebo karabáčem (*korba-czym*) upleteným z vrbových prutů.

Vzpomínky našich občanů

A jak si pamatují Velikonoce před šedesáti, sedmdesáti léty naši spoluobčané? Podívejme se, jak tenkrát prožívali postní dobu a velikonoční svátky, jaké byly zvyky i tradiční jídla. Z odpovědí dotázaných také zjistíte, jak se přípravy na svátky týkaly obydlí a hospodářských budov nebo polních prací a jak celé velikonoční období prožívali po duchovní stránce.

Všichni dotazovaní nezávisle na sobě zdůrazňovali, že se tenkrát žilo velice skromně, v chudobě a od toho se odvíjely i obyčeje. Důraz kdysi kladli na duchovní prožívání postní doby a především obřadů **Svatého týdne: Zeleného (Velkého) čtvrtku, Velkého pátku** (Křížové cesty, „*Gorzki żale*“), **Bílé soboty** se **Vzkříšením a Velikonoc**.

Na **Květnou neděli** zvanou také **Palmovou** probíhalo v kostele svěcení vrbových kočíček. Ty symbolizují palmy, které se světi na památku vjezdu Ježíše Krista do Jeruzaléma. Posvěceným kočíčkám se připisovala magická i léčitelská síla. Chránily příbytky a hospodářská stavení, vkládaly se za krovky, za svaté obrazy. Při jarních pracích na poli se jednotlivé větvičky zapichovaly do záhonů s brambory, obilím, *przisa-dóm*. Někteří tento rituál dodržují do dnešního dne.

■ *W Kwietnióm niedziele a w Wielki Czworte* my śpiywowali w kościele *Paszję z Bogusławym Michałkym*. (Antoni Szkandera)

■ *Kocianki świyncóné na Kwietnióm niedziele majóm magicznóm moc. Pómogajóm przy rozmaitych pogrómach. Jak sie bliżi burza, miyszóm kocianki z żitnymi łotrymbami, zapalujym tak, aby dym szeł w stróne, skónd przichodzóm mroki. Do łokna wystawióm zapolónóm grómniczke*. (Helena Wiszczorowa)

Velký pátek, to je den, se kterým si všichni dotazovaní spojují tradici mytí se vodou z potoka nebo studny. Tím se měly odvrátit všechny neduhy a nemoci v celém roce. Lidem i koním, které vodili k potokům, měla voda zabezpečit zdraví, dodat sílu. Starším a nemocným

členům rodiny vodu přinášeli domů. Někteří pamětníci vzpomínali, že chodili k potoku ráno, jiní již před východem slunce nebo dokonce o půlnoci. Tento zvyk byl vysvětlován jako připomínka Ježíšova přechodu přes potok Cedron.

■ *Ło pólnocy my szli do potoka aji z kóniami, aby se kopyta wypłokały, aby miały zdrowe nogi. Tata chodził z kóniami po potoku hore, dołu. My se umyli rynec, nogi, po gymbie*. (Anna Kluzová)

Také jsme se ptali, jestli se na **Velký pátek** pracovalo. Dozvěděli jsme se, že rozdíly byly, zda se jednalo o katolickou nebo evangelickou rodinu. V evangelických rodinách je tento den jedním z nejdůležitějších svátků a práce byla, na rozdíl od těch katolických, zapovězena. V Mostech převažovali katoličtí věřící, takže zde mohly na **Velký pátek** probíhat zemědělské práce bez omezení. Většinou se však na poli pracovalo jen do 15:00, tj. do hodiny, ve které Pán Ježíš zemřel na kříži.

■ *We Wielki Tydziyń my chcieli zasadzić ziymioiki, aby urosły wielki*. (Anna Kluzová)

■ *Moja starka sie dycki dziwiła, czymu katolicy robióm w Wielki Pióntek, bo u ewangelików to było na łopak. Uczciwali tyn dziyń, nie chodziło sie do zogónów*. (Aurelia Fritschová)

■ *Mówiło sie, że we Wielki Pióntek nie robióm ewangelicy, we Wielkóm Sobote katolicy. Ale u nas były kónie i jak było dobrze, to sie aji w pióntek aji sobote robiło. Chodziło sie ludzióm uprawiać pole*. (Karol Kufa)

■ *Pamiyntóm se, że we Wielki Pióntek sie nie śmiało bigłować, nic rozpalać, nie śmiało sie nic robić, coby miało co społecznego z ognym*. (Marie Kufová)

Na **Velikonoční pondělí - Šmigrust** (*Šmiergust*) polévají chlapci děvčata vodou z kbelíků či puten, aby byla po celý rok zdravá a krásná. Obvykle se ale polévalo dost nemilosrdně: skupina chlapců přišla do domu, jedni chytily děvče a zbývající na ně vylili celou putnu vody. Polévání nebylo výsadou pouze mladých chlapců. Odpoledne se u studen a potoků polévají všichni navzájem, kluci, holky, mladí i starší. Podle pamětníků se s pomlázkou – s jalovcem či korbačem chodilo také, ale tato tradice nebyla v Mostech tak rozšířená jako polévání vodou. Za pomlázku byli dospělí obdáváni kořalkou, děti bonbóny, koláčem

nebo penězi. Jen výjimečně malovaným vajíčkem. Kraslice byly totiž určeny na ozdobu svátečního velikonočního stolu a děvčata je vyráběla přírodní technikou, vařením v cibulové slupce nebo polepováním. Zvyk vázání stuhy na karabáče k nám dorazil až později, stejně jako tradice obdarovávání dětí malým dárkem např. zajíčkem.

- Chodili my polywać po sósiednich dómach. Polywało sie wodóm z kibli, dóma abo przy studni. Przyprowowali my sikocze, taki strzikaczki z rułek. Czim wyynkszi prumier rułki, tym było wyincej wody. Nikiedy my se zarobili na porzódny pruszwi. Było wiesioło, pełno krziku. Nikiedy my dostali bóm-bóny (Stanislav a Josef Fiedorovi)
- Śmiergust to było taki „dopuszczyni Boží“, plytli my korbacze, albo robili sikocze z pryntków bzu - miozga sie wycisła, zrobiło sie pist tzw. ramacz z drzywka, na kóncu sie zatkało szpóntkym z drzewa abo korku. Polywali my sie ze sómsiadami wodóm przewaźnie na polu. (Antoni Szkandera)
- Było taki wierzyni, co nóm mama powiedziała, że to, co piyrski uwidzimy rano na Zmartwychwstani, prognozuje na cały rok. Tzn. jak uwidzisz młode naprz. koziczki, znaczy to młodość, zdrowi. Nejgorszi, jak uwidzisz staróm babe. Rok nie bedzie moc dobry. (Karol Matloch)
- Zajónczki czyli drobne podarunki dlo dzieci w koszcizku my nie znali. Aż nie skorzi moje dzieci tyn zwyk przyniysły ze szkółki. (Aurelia Fritschová)

A jak to bylo s tradičním jídlem? Po celou postní dobu se dodržoval půst. Nejčastějším postním jídlem byly brambory s mlékem. V některých domácnostech tradičně připravovali „zelené“ jídlo na Zelený čtvrtek v podobě hrachu nebo zelí. V žádné rodině však na **Velikonoce** nechýběl beránek, koláče, ve většině domácností se pekly i bábovky, hlavně s mákem. Z rozhovorů jsme se dozvěděli, že na Velikonoční pondělí se snídala vaječina.

Velikonoční hodování se nijak zvlášť nelišilo od nedělního menu. I když se v regionální literatuře dočteme, že charakteristickým velikonočním jídlem na Těšínsku je šoudra nebo muřin (uzené maso nebo klobásy zapečené v kynutém těstě) a že se tyto pokrmy spolu s vajíčky, koláči či chlebem vkládaly do košíku a nosily do kostela k posvěcení, nikdo z pamětníků takové zvyky neznal.

- W sobote po Zmartwychwstaniu, jak my przisзли do dómu z kościoła, jadły sie parówki. We wielkanocnym nie-

dziele sie na śniodani jadło kołocze, zaś w pyndzialek była wajeicznica. (Karol Kufa)

- Po Wskrzyszyniu my jodali napieczónne kołocze. (Helena Wiszczorová)
- We Wielkóm Sobote po Wskrzyszyniu my dóma jedli kanapki, a w pyndzialek sie jadło cielynci albo koźlynci miynso. A po łobiedzie my napocznyli baranka wielkanocnego. Zapiykane wyndzónne kielbaski tzw. szoldry były znóme w Trzyńcu, ale ni u nas. (Antoni Szkandera)
- Na świynta sie piykło baranki, żodne wyndzónne zapiykane sie nie robiło. To jech poznała aż u swoji teściowej w Karwinie. Ta piykowała murzina - wyndzónne w ćmawym ciastcie a szoldry - wyndzónne biote parówki w biółym ciastcie. (Aurelia Fritschová)
- We czwartek mama gotowała cosi zielónego (groch, czoczka, kapusta), coby na polu i w zogrodzie wszecko rosło i zielyniło sie. (Lidia Kozera)
- Na śmiergust sie jodowała wajeicznica. Śniodani było kapke bogatszi. (Josef Fiedor)

Našich spoluobčanů jsme se také zeptali na další zvyky zmiňované v literatuře jako typické pro Těšínské Slezsko. Jedním z nich je obcházení obydlí s **Mařanou** (Morzanna), slaměnou loutkou oblečenou do šatů. Obchůzka s Mařanou, symbolem smrti a odcházející zimy, která se házela do řeky či potoka, se nikdy v Mostech netradovala. Dalším v literatuře často popisovaným zvykem, který v naší obci není tradiční a neudržel se, je chození po vesnici s **gojčkem** (gojiczky, mojiczky), zeleným stromkem zdobeným barevnými stužkami (bandlami, maszliczkami), vyfouklými vejci. Podle tohoto zvyku v jiných částech regionu děvčata chodila s gojčkem, navštěvovala domácnosti, zpívala celý týden před **Květnou nedělí** a pak o **Velikonočním pondělí**.

Jsme velice vděční našim občanům za rozhovory. Díky jejich vzpomínkám si můžeme představit, jak se u nás v Mostech u Jablunkova před cca 60-70 lety žilo, jaké byly zvyky a tradice a čím se lišily od ostatních částí Těšínska. Nejen mladší generace si tak lépe může uvědomit rozdíly mezi dneškem a minulostí. Snad jsme Vás tímto článkem a rozhovory potěšili, navodili trochu té velikonoční atmosféry a inspirovali k tomu, že si letos o **Velikonocích** někteří z tradic připomenete.

Přejeme pohodové **Velikonoce**.

**Gorolské turistické
informační centrum**

pletení karabáčů - Jan Czepiec

vejce v cibulové slupce

pletení karabáčů - Stanisław Kluz

Śmigrust - Górole, folklorní soubor

ŠANCE CYKLOSERVIS

ZAHAJUJEME SEZÓNU 2021

- profesionální práce
- bezkonkurenční ceny
- umyjeme, vyčistíme, seřídíme
- prodej veškerých náhradních dílů
- prodej jízdních kol

☎ 737 040 344
Mosty u Jablunkova 689

SCUD MRX

10. výročí slavíme, kola **MRX** a **SCUD** nabízíme

Zpravodaj mostecký - mosteckí ■ Periodický tisk územního samosprávného celku ■ Vychází: jednou měsíčně, **zdarma**

Adresa redakce: zpravodaj@mostyujablunkova.cz, tel. 558 337 911 ■ Číslo: 04/2021 ■ Den vydání: 1. 4. 2021

Evidenční číslo: MK ČR E 12343 ■ Vydavatel: **Obec Mosty u Jablunkova**, Mosty u Jablunkova 800, 739 98, IČ 296 953

Grafické zpracování a tisk: **Grafia Nova, s. r. o., Zašová u Valašského Meziříčí** ■ Uzávěrka příštího čísla: **18. 4. 2021**

Redakce si vyhrazuje právo příspěvků krátit ■ Neprošlo jazykovou úpravou